

Arbetsmarknadsparternas deltagande i utformningen av politiken under covid-19-utbrottet

Inledning

Sedan 2016 har Eurofound övervakat de nationella arbetsmarknadsparternas deltagande i den europeiska planeringsterminen och dokumenterat denna process i en rad rapporter. För 2020 inriktades analysen på arbetsmarknadsparternas deltagande i utformningen av politiken under de första månaderna av covid-19-pandemin. Rapporten berör också arbetsmarknadsparternas deltagande i utarbetandet av de nationella reformprogrammen för 2020 inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Studien är inriktad på den sociala trepartsdialogen på nationell nivå.

Sammanhang

Covid-19-pandemin är ett allvarligt slag mot ekonomin och samhället som har tvingat medlemsstaterna att ändra sina politiska prioriteringar på EU-nivå och nationell nivå. De politiska åtgärder som antogs under pandemins första månader prioriterade hälso- och sjukvårdens motståndskraft och bevarandet av sysselsättning och driftskontinuitet. Arbetsmarknadsparternas deltagande i utformningen av dessa politiska åtgärder minskade, eftersom policyer ofta antogs i nödsituationer.

Dessutom genomgick den europeiska planeringsterminen 2020 stora förändringar. EU:s vårpaket omorienterades för att mildra krisens socioekonomiska effekter, och de landsspecifika rekommendationer som godkändes av rådet i juli 2020 syftade främst till att tillhandahålla finansiella, ekonomiska, sysselsättningsrelaterade och sociala svar på krisen.

Resultat

- Covid-19-pandemin har försvårat den nationella sociala dialogen och påverkat de befintliga ramarna och metoderna för arbetsmarknadsparternas deltagande i utformningen av politiken. I de flesta länder antogs i detta sammanhang många politiska åtgärder utan att ett ändamålsenligt samråd i god tid genomfördes med arbetsmarknadens parter.
- Tidspress vid diskussioner och samråd under denna svåra period anses vara det största problemet när det gäller den sociala dialogens kvalitet och därmed arbetsmarknadsparternas deltagande. I allmänhet erkänner arbetsmarknadens parter de exceptionella omständigheter och begränsningar som covid-19-pandemin innebär och som har gjort att de normala ramarna och institutionerna för deltagande har åsidosatts. Trots att arbetsmarknadens parter erkänner dessa svåra omständigheter anser de också att de flesta regeringar kunde ha gjort mycket bättre ifrån sig.
- När den sociala trepartsdialogen är väletablerad och permanent har covid-19-pandemin haft en relativt begränsad effekt på arbetsmarknadsparternas deltagande. I vissa fall påskyndade krisen till och med samråden, och vissa arbetsmarknadsparter uppger att man lyssnade mer på dem.
- I andra länder begränsades däremot den sociala dialogen i hög grad. I detta avseende har hälsokrisen avslöjat den sociala dialogens strukturella svagheter i vissa system för arbetsmarknadsrelationer.
- Pandemin har utvecklats på olika sätt och kvaliteten på deltagandet i utformningen av politiken har förbättrats med tiden i vissa länder, t.ex. i Frankrike, Luxemburg, Malta, Polen (enligt endast en arbetsgivarorganisation), Portugal och Slovakien. I dessa länder vidtogs de första statliga åtgärderna utan tillräckliga samråd, men samrådsförfarandena förbättrades och i de flesta fall tenderade arbetsmarknadsparterna att vara tämligen nöjda med kvaliteten på deltagandet.

- Arbetsmarknadsparter i några länder (t.ex. Belgien, Finland, Italien och Spanien) tog initiativ till gemensamma åtgärder för att stödja företagen och samhället som svar på den sociala och ekonomiska krisen. Regeringarna stödde i allmänhet dessa gemensamma initiativ.
- Utöver den sociala trepartsdialogen på toppnivå uppges de politiska covid-19-åtgärderna på nationell nivå med största sannolikhet ha ökat den sociala dialogen på sektors- och företagsnivå. Diskussionerna mellan arbetsgivare och personalchefer kan ha lett till konstruktiva lösningar i samband med att åtgärderna genomfördes. Hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och införandet av distansarbete står utan tvekan högst upp på dagordningen för både arbetsgivar- och arbetstagsidan samt i kollektivförhandlingarna inom vissa sektorer.
- Till följd av studiens analytiska ram visar resultaten att i endast fyra länder (Tjeckien, Estland, Nederländerna och Sverige) redovisar både fackförenings- och arbetsgivarorganisationerna att arbetsmarknadsparternas deltagande i utarbetandet av de nationella reformprogrammen för 2020 var av hög kvalitet. Detta innebär att båda parterna rapporterar att det finns gott om tid för information och samråd, att de är nöjda med den återkoppling och de svar som regeringen fått och att deras bidrag har införlivats eller beaktats.
- I andra medlemsstater finns det utrymme för förbättringar när det gäller arbetsmarknadsparternas deltagande i de nationella reformprogrammen. Trots brister och svagheter var arbetsmarknadsparternas deltagande däremot mer ändamålsenligt i den övergripande utformningen av politiken än i utarbetandet av de nationella reformprogrammen inom ramen för den europeiska planeringsterminen.

Slutsatser

- Covid-19-pandemin har visat hur en effektiv social dialog kan användas för att utforma politiska initiativ och hitta lösningar på nödsituationer som påverkar företag, arbetstagar, ekonomin och samhället. Utmaningarna på grund av den ekonomiska och sociala krisen bör framhäva hur värdefullt arbetsmarknadsparternas bidrag är när det gäller att skapa social sammanhållning och främja ekonomisk återhämtning.
- Till skillnad från den tidigare globala finanskrisen har arbetsmarknadens parter, regeringarna och EU-institutionerna oftast haft en gemensam syn på vilka politiska åtgärder som krävs för att mildra pandemins effekter och främja ekonomisk återhämtning. Detta gemensamma synsätt måste bevaras, och regeringarna bör uppmuntra samarbete med och förtroende för arbetsmarknadens parter så att de kan delta i genomförandet av politiska åtgärder på rätt nivå. Detta gäller särskilt i länder där arbetsmarknadens parter har påpekat att de inte får delta tillräckligt i utformningen av politiken.
- Regeringarna bör säkerställa att arbetsmarknadsparterna på ett ändamålsenligt sätt och i tid kan delta i den nya europeiska planeringsterminen 2021. Med tanke på ändringarna i den årliga strategin för hållbar tillväxt kommer arbetsmarknadsparternas deltagande i utformningen, övervakningen och genomförandet av de planer för återhämtning och resiliens som läggs fram under 2021 i ett enda dokument tillsammans med de nationella reformprogrammen att vara avgörande för att stärka den sociala dialogen och säkerställa en rättvis återhämtning.
- Den europeiska planeringsterminens samordning av den ekonomiska politiken som svar på covid-19-krisens effekter bör innebära att arbetsmarknadens parter deltar på ett ändamålsenligt sätt och att den nationella sociala dialogen fullgör sin funktion vid utformningen av politiska åtgärder som svar på utmaningarna inom ramen för EU:s prioriteringar på klimat- och miljöområdet samt på det sociala och digitala området. Detta gäller särskilt i länder där det upprepade gånger har rapporterats att svagheter och strukturella brister hindrar en verklig social dialog.

Mer information

Rapporten *Involvement of social partners in policymaking during the COVID-19 outbreak* finns på <http://eurofound.link/ef20035>

Forskningsledare: Ricardo Rodríguez Contreras

information@eurofound.europa.eu